ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 7ης Μαΐου 1997 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-321/94, C-322/94, C-323/94 και C-324/94,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις του γαλλικού Cour de cassation προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο των ποινικών δικών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Jacques Pistre (C-321/94),

Michèle Barthes (C-322/94),

Yves Milhau (C-323/94) και

Didier Oberti (C-324/94),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ L 208, σ. 1), και των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, C. Gulmann (εισηγητή), D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Barthes και οι Pistre, Milhau και Oberti, εκπροσωπούμενοι από τη Véronique Jeannin, δικηγόρο Παρισιού,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Edwige Belliard, υποδιευθύντρια της διευθύνσεως νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Philippe Martinet, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στην ίδια διεύθυνση,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Φωκίωνα Γεωργακόπουλο, πάρεδρο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, και τις Χριστίνα Σιταρά, δικαστική αντιπρόσωπο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, και Σοφία Χαλά, ειδική επιστημονική συνεργάτιδα της ειδικής νομικής υπηρεσίας Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή Umberto Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον Ivo Braguglia, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον José Luis Iglesias Buhigues, νομικό σύμβουλο, και τον Jean-Francis Pasquier, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους αποσπασμένο στη Νομική Υπηρεσία,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Barthes και των Pistre, Milhau και Oberti, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, της Ελληνικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 13ης Ιουνίου 1996,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Οκτωβρίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 1994, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 9 Δεκεμβρίου 1994, το γαλλικό Cour de cassation υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ L 208, σ. 1), και των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ.

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο ποινικών διώξεων κατά της Michèle Barthes και των Jacques Pistre, Yves Milhau και Didier Oberti (στο εξής: κατηγορούμενοι), οι οποίοι κατηγορούνται ότι χρησιμοποίησαν επισημάνσεις ικανές να παραπλανήσουν τον καταναλωτή ως προς την ποιότητα ή την προέλευση προϊόντων.

3 Οι κατηγορούμενοι είναι Γάλλοι υπήκοοι, διευθυντές εταιριών που εδρεύουν στο Lacaune, στο διαμέρισμα του Tarn στη Γαλλία, οι οποίες παρασκευάζουν και εμπορεύονται αλλαντικά. Οι κατηγορούμενοι διώχθηκαν ποινικώς διότι το 1991 διέθεσαν στην αγορά αλλαντικά φέροντα επισήμανση στην οποία

αναγράφονταν οι ενδείξεις «montagne» («όρος») ή «Monts de Lacaune», ενώ δεν είχαν λάβει, ως προς τα προϊόντα αυτά, την άδεια για τη χρήση των χαρακτηριστικών ενδείξεων για τις ορεινές ζώνες, την οποία απαιτεί το άρθρο 34 του νόμου 85-30, της 9ης Ιανουαρίου 1985, περί της αναπτύξεως και προστασίας των ορεινών περιοχών [*JORF* (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Δημοκρατίας) της 10ης Ιανουαρίου 1985, σ. 320, στο εξής: νόμος 85-30], και το διάταγμα 88-194, της 26ης Φεβρουαρίου 1988, περί καθορισμού των προϋποθέσεων για τη χρήση της ενδείξεως προελεύσεως «montagne» στα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα (*JORF* της 27ης Φεβρουαρίου 1988, σ. 2747, στο εξής: διάταγμα 88-194).

4 Με αποφάσεις της 26ης Μαΐου 1992, το tribunal de police de Castres αθώωσε τους κατηγορουμένους, διότι έκρινε ότι η σχετική με την ένδειξη προελεύσεως «montagne» κανονιστική ρύθμιση αντιβαίνει την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, την οποία προβλέπει η Συνθήκη ΕΟΚ, νυν Συνθήκη ΕΚ, και δεν μπορεί να έχει εφαρμογή ούτε στους εγχωρίους παραγωγούς, λόγω του κινδύνου αντίστροφης δυσμενούς διακρίσεως.

5 Κατόπιν εφέσεως της εισαγγελικής αρχής, το cour d'appel de Toulouse εξαφάνισε τις αποφάσεις του tribunal de police de Castres και έκρινε ενόχους τους κατηγορουμένους. Οι κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν σε διάφορα πρόστιμα. Το cour d'appel de Toulouse έκρινε ότι οι επίμαχες διατάξεις, οι οποίες επιφύλασσαν τη χρήση της ενδείξεως προελεύσεως «montagne» για ορισμένα εγχώρια προϊόντα και σκοπούσαν στη διασφάλιση της προστασίας των συμφερόντων των παραγωγών από τον αθέμιτο ανταγωνισμό και της προστασίας των καταναλωτών από τις ενδείξεις που είναι ικανές να τους παραπλανήσουν, δεν είναι, παρά τη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ εγχωρίων και εισαγομένων προϊόντων την οποία συνεπάγονται, ικανές να εμποδίσουν τις εισαγωγές.

6 Οι κατηγορούμενοι άσκησαν αναίρεση κατά των αποφάσεων αυτών. Ενώπιον του Cour de cassation υποστήριξαν, μεταξύ άλλων, ότι οι επίμαχες διατάξεις, λόγω του ότι εξαρτούν τη διάθεση προς πώληση προϊόντος από προηγούμενη διοικητική άδεια, συνιστούν μέτρα αποτελέσματος ισοδυνάμου προς ποσοτικούς περιορισμούς στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, οι οποίοι αντιβαίνουν στα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης.

7 Με τις αποφάσεις του περί παραπομπής, το Cour de cassation παρατηρεί, αφενός, ότι οι σχετικές διατάξεις του νόμου 85-30 και του διατάγματος 88-194 ορίζουν ότι οι ορεινές περιοχές περιλαμβάνουν τις ζώνες στις οποίες υπάρχουν όρη, τις ζώνες που παρουσιάζουν ορισμένη κλίση και τις ζώνες των υπερποντίων διαμερισμάτων που βρίσκονται σε υψόμετρο άνω των 100 μέτρων και ότι περιλαμβάνουν σημαντικές εξαιρέσεις από την υποχρέωση περιορισμού της παραγωγικής διαδικασίας σε συγκεκριμένο τόπο, επιτρέποντας, μεταξύ άλλων, να μην προέρχεται η πρώτη ύλη που χρησιμοποιείται στη σύνθεση του προϊόντος από την οικεία γεωγραφική περιοχή ή να μην έχει παρασκευασθεί εξ ολοκλήρου το προϊόν εντός της περιοχής αυτής.

8 Αφετέρου, το Cour de cassation παραμέπει στον κανονισμό 2081/92 και επισημαίνει ότι ο κανονισμός αυτός, ο οποίος άρχισε να ισχύει στις 26 Ιουλίου 1993, περιορίζει την προστασία των ενδείξεων προελεύσεως μόνο στα προϊόντα που κατάγονται από οριοθετημένη περιοχή, των οποίων μια συγκεκριμένη ιδιότητα ή άλλο χαρακτηριστικό μπορούν να αποδοθούν στη γεωγραφική καταγωγή και τα οποία παράγονται επί τόπου, και καθιερώνει ειδική διαδικασία κοινοτικής εγκρίσεως των υφισταμένων ονομασιών.

9 Στη συνέχεια, το Cour de cassation, κρίνοντας ότι ανακύπτει το ζήτημα αν ο νόμος 85-30 και το διάταγμα 88-194 συμβιβάζονται με τις προφανώς περιοριστικότερες διατάξεις του κανονισμού 2081/92, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Απαγορεύουν οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92, της 14ης Ιουλίου 1992, την εφαρμογή διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, όπως αυτών που περιέχονται από τον νόμο 85-30 της 9ης Ιανουαρίου 1985 και στο προς εκτέλεσή του εκδοθέν διάταγμα 88-194 της 26ης Φεβρουαρίου 1988;»

10 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, πρέπει, καταρχάς, αφού υπομνησθούν οι κύριες διατάξεις της επίμαχης εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως, να εξετασθεί το ζήτημα της ερμηνείας του κανονισμού 2081/92 ο οποίος, μολονότι άρχισε να ισχύει μετά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών που προκάλεσαν τις ποινικές δίκες, θα μπορούσε να έχει επίπτωση στην έκβασή τους, κατ' εφαρμογήν της αρχής του επίμαχου εθνικού δικαίου περί αναδρομικής ισχύος του ευμενέστερου ποινικού νόμου. Αν από την

πρώτη αυτή εξέταση προκύπτει ότι ο κανονισμός αυτός δεν απαγορεύει την εφαρμογή εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες, θα πρέπει να ελεγχθεί αν ισχύει το ίδιο για τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης.

Η επίμαχη εθνική κανονιστική ρύθμιση

11 Κατά το άρθρο 1 του νόμου 85-30, «Τα όρη αποτελούν γεωγραφικές, οικονομικές και κοινωνικές ενότητες των οποίων η μορφολογία, το κλίμα, η φυσική και πολιτιστική κληρονομιά απαιτούν τον καθορισμό και την εφαρμογή ειδικής πολιτικής αναπτύξεως, χωροταξίας και προστασίας (...).» Ο νόμος προβλέπει συναφώς διάφορα μέτρα, μεταξύ των οποίων η θέσπιση της προστασίας της ενδείξεως «montagne».

12 Τα άρθρα 3 και 4 του νόμου 85-30 καθορίζουν τις ορεινές ζώνες. Έτσι, το άρθρο 3 ορίζει τα εξής:

«Οι ορεινές ζώνες χαρακτηρίζονται από σημαντικά μειονεκτήματα που συνεπάγοντες δυσχερέστερες συνθήκες ζωής και περιορίζουν την άσκηση ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων. Στη μητροπολιτική Γαλλία, οι ζώνες αυτές περιλαμβάνουν τις κοινότητες ή τα τμήματα κοινοτήτων που χαρακτηρίζονται από σημαντικό περιορισμό των δυνατοτήτων χρήσεως των γαιών και από σημαντική αύξηση του κόστους των έργων για τους εξής λόγους:

1. Είτε διότι, λόγω του υψομέτρου, οι κλιματολογικές συνθήκες είναι πολύ δυσμενείς, πράγμα το οποίο συνεπάγεται αισθητώς συντομότερη περίοδο βλαστήσεως·

2. είτε διότι, σε χαμηλότερο υψόμετρο, υπάρχουν στο μεγαλύτερο τμήμα του εδάφους τόσο απόκρημνες πλαγιές ώστε να μην είναι δυνατή η μηχανοποίηση ή να απαιτείται η χρήση συγκεκριμένων πολύ δαπανηρών μηχανημάτων·

3. είτε λόγω του συνδυασμού των δύο αυτών παραγόντων, εφόσον το μειονέκτημα το οποίο συνεπάγεται έκαστος των παραγόντων αυτών, αυτοτελώς θεωρούμενο, είναι λιγότερο σημαντικό· στην περίπτωση αυτή, το μειονέκτημα που οφείλεται στον συνδυασμό αυτό πρέπει να είναι ισοδύναμο προς αυτό που απορρέει από τις καταστάσεις που αφορούν οι παράγραφοι 1 και 2 ανωτέρω.

Κάθε ζώνη καθορίζεται με κοινή υπουργική απόφαση.»

13 Το άρθρο 4 ορίζει τις ορεινές ζώνες στα υπερπόντια διαμερίσματα.

14 Το άρθρο 34, το οποίο υπάγεται στο κεφάλαιο IV του τίτλου III του νόμου, που αφορά την ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής ποιότητας, όπως ίσχυε κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, όριζε τα εξής:

«Η ένδειξη προελεύσεως "montagne" και οι γεωγραφικές ενδείξεις συγκεκριμένων ορεινών ζωνών υπό την έννοια του παρόντος νόμου, όπως τα ονόματα οροσειρών, κορυφών ορέων, κοιλάδων, κοινοτήτων ή διαμερισμάτων, προστατεύονται. Η ένδειξη αυτή προελεύσεως και οι γεωγραφικές αυτές ενδείξεις δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται, για όλα τα προϊόντα που τίθενται στην αγορά, παρά μόνον υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζονται με διάταγμα εκδοθέν κατόπιν γνωμοδοτήσεως του conseil d'État και των επαγγελματικών οργανώσεων που είναι αντιπροσωπευτικές στον τομέα της χορήγησης πιστοποιητικών ποιότητας. Το διάταγμα αυτό καθορίζει, μεταξύ άλλων, τις τεχνικές παρασκευής, τον τόπο παρασκευής και την προέλευση των πρώτων υλών που επιτρέπουν τη χρήση των προαναφερθεισών γεωγραφικών ενδείξεων.»

15 Το διάταγμα 88-194 διευκρινίζει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα προϊόντα, οι πρώτες ύλες τους και οι μέθοδοι παρασκευής τους, προκειμένου να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τα προϊόντα αυτά ενδείξεις φέρουσες μνεία της λέξεως «montagne» ή μιας συγκεκριμένης γεωγραφικής ζώνης.

16 Κατά το άρθρο 2 του διατάγματος αυτού, η γεωγραφική περιοχή παραγωγής, κτηνοτροφίας, παχύνσεως, σφαγής, ετοιμασίας, παρασκευής, καθαρισμού και συσκευασίας των οικείων προϊόντων, καθώς και ο τόπος προελεύσεως των πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή των μεταποιουμένων προϊόντων πρέπει να βρίσκονται εντός των ορεινών ζωνών που καθορίζονται βάσει των προϋποθέσεων των άρθρων 3 και 4 του νόμου.

17 Το άρθρο 3 του διατάγματος 88-194 προβλέπει εξαιρέσεις από το άρθρο 2. Από το άρθρο αυτό προκύπτει ότι δεν είναι υποχρεωτικό να προέρχονται από ορεινές ζώνες οι πρώτες ύλες οι οποίες, για φυσικούς λόγους, δεν παράγονται εντός των ζωνών αυτών και ότι επιτρέπεται να μη βρίσκονται εντός των ορεινών ζωνών, όπως αυτές ορίζονται στα άρθρα 3 και 4 του νόμου 85-30, ο τόπος σφαγής των ζώων των οποίων το κρέας χρησιμοποιείται για την παρασκευή μεταποιημένων προϊόντων κρέατος και ο τόπος σφαγής των ζώων και συσκευασίας των κρεάτων που πωλούνται φρέσκα.

18 Κατά το άρθρο 4 του διατάγματος 88-194, τα εν λόγω προϊόντα πρέπει να έχουν παρασκευασθεί και υποβληθεί σε ετοιμασία ή επεξεργασία σύμφωνη με τις διαδικασίες παρασκευής που καθορίζονται με κοινές υπουργικές αποφάσεις του Υπουργού Γεωργίας και του Υπουργού Προστασίας των Καταναλωτών, κατόπιν συμβουλευτικής γνώμης της Εθνικής Επιτροπής Επισημάνσεως και των Περιφερειακών Επιτροπών για τρόφιμα ποιότητας.

19 Το άρθρο 5 του διατάγματος 88-194 ορίζει ότι «η άδεια για τη χρήση της ενδείξεως "provenance montagne" ("ορεινή προέλευση") ή άλλης γεωγραφικής ενδείξεως συγκεκριμένων ορεινών περιοχών χορηγείται με κοινή υπουργική απόφαση του Υπουργού Γεωργίας και του Υπουργού Προστασίας των Καταναλωτών κατόπιν συμβουλευτικής γνώμης της Περιφερειακής Επιτροπής για τρόφιμα ποιότητας». Το άρθρο αυτό προσθέτει ότι «ο κάτοχος της αδείας οφείλει να θέσει επί των προϊόντων του διακριτική ένδειξη καθοριζόμενη από το Υπουργό Γεωργίας».

20 Οι παρεμβάντες στη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, ιδίως δε οι κατηγορούμενοι, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, εξέφρασαν την άποψή τους ως προς τον χαρακτηρισμό της επίμαχης εθνικής νομοθεσίας.

21 Οι κατηγορούμενοι ισχυρίζονται ότι οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η χρήση της ενδείξεως «montagne» είναι υπερβολικά ευρείες και ελαστικές για να μπορεί να θεωρηθεί ως γεωγραφική ένδειξη υπό την έννοια του άρθρου 2 του κανονισμού 2081/92. Η ένδειξη αυτή δεν δικαιολογείται από τις εγγενείς ιδιότητες των προϊόντων· πρόκειται απλώς περί πληροφοριακής ενδείξεως η οποία αναφέρεται σε ορισμένη μορφολογία χαρακτηριζόμενη από μεγαλύτερο ή μικρότερο υψόμετρο. Ο όρος είναι αμιγώς περιγραφικός, γενικός και μη οριοθετημένος. Οι κατηγορούμενοι προσθέτουν ότι η εθνική κανονιστική ρύθμιση έχει ως σκοπό, στην πραγματικότητα, να εξασφαλίσει αγορά για τα προϊόντα που παράγονται σε ορεινές περιοχές, επιφυλάσσοντάς τους την προστατευόμενη χρήση μιας εντυπωσιακής ονομασίας.

22 Η Γαλλική Κυβέρνηση παρατηρεί ότι η ένδειξη «montagne» προσομοιάζει περισσότερο με ένδειξη ποιότητας παρά με ένδειξη προελεύσεως. Υπογραμμίζει ότι οι αντικειμενικές και αρκετά αυστηρές προϋποθέσεις που αφορούν την ετοιμασία και την παρασκευή των ειδών διατροφής που μπορούν να φέρουν στην επισήμανσή τους την ένδειξη «montagne» εμφαίνουν ότι σκοπός της ρυθμίσεως είναι η διασφάλιση υπέρ του καταναλωτή, μέσω της ενδείξεως αυτής, της τηρήσεως ορισμένων προδιαγραφών σχετικών με την ποιότητα των προϊόντων. Οι προϋποθέσεις του άρθρου 2 του διατάγματος 88-194 σκοπούν, ειδικότερα, στο να εξασφαλίσουν υπέρ του καταναλωτή ότι το προϊόν που φέρει την ένδειξη «montagne» έχει πράγματι τις ιδιότητες τις οποίες ο καταναλωτής προσδίδει στα προϊόντα που προέρχονται από ορεινές ζώνες. Συνεπώς, η εθνική ρύθμιση εξαρτά τη χορήγηση της αδείας χρήσεως της ονομασίας από τα εγγενή χαρακτηριστικά των προϊόντων. Στην πραγματικότητα πρόκειται περί κανονιστικής ρυθμίσεως που σκοπεί στην ορθή πληροφόρηση του καταναλωτή, επιδιώκοντας συγχρόνως να προωθήσει κάπως τα προϊόντα που προέρχονται από ορεινές ζώνες.

23 Η Επιτροπή συμμερίζεται κατ' ουσίαν την άποψη της Γαλλικής Κυβερνήσεως σχετικά με τον χαρακτηρισμό της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως. Κατά την Επιτροπή, η ένδειξη «montagne» μπορεί να εξομοιωθεί προς απλή ένδειξη

προελεύσεως η οποία, ενόψει του διατάγματος 88/194, αποτελεί επισήμανση ποιότητας σκοπούσα στην προώθηση των προϊόντων των ορεινών ζωνών, δεδομένου ότι η καταγωγή αυτή μπορεί να αναβαθμίσει τα προϊόντα στα μάτια των καταναλωτών.

Ο κανονισμός 2081/92

24 Δεδομένου ότι το ζήτημα που τίθεται σχετικά με τον κανονισμό αυτό έγκειται στο αν αυτός απαγορεύει την εφαρμογή εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως όπως η επίμαχη στις υπό κρίση υποθέσεις, πρέπει να υπομνησθεί ο σκοπός και οι κύριες διατάξεις του κανονισμού αυτού.

25 Ο κανονισμός 2081/92 υπενθυμίζει, με την έβδομη και ένατη αιτιολογική του σκέψη,

— ότι οι εθνικές πρακτικές στην εφαρμογή των ονομασιών προέλευσης και των γεωγραφικών ενδείξεων είναι προς το παρόν ανόμοιες· ότι είναι ανάγκη να προβλεφθεί κοινοτική θεώρηση· ότι, πράγματι, ένα πλαίσιο κοινοτικών κανόνων που θα περιλαμβάνει ένα καθεστώς προστασίας θα επιτρέψει στις γεωγραφικές ενδείξεις και στις ονομασίες προέλευσης να αναπτυχθούν, λόγω του ότι το πλαίσιο αυτό θα εγγυάται, με μια πιο ενιαία θεώρηση, ίσους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των παραγωγών προϊόντων που δικαιούνται αυτών των ενδείξεων και θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη αξιοπιστία αυτών των προϊόντων στα μάτια των καταναλωτών·

— ότι το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού περιορίζεται σε ορισμένα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα τα χαρακτηριστικά των οποίων συνδέονται με τη γεωγραφική τους καταγωγή.

26 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 2081/92, νοούνται ως:

«α) "ονομασία προέλευσης": το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου:

— που κατάγεται από αυτή την περιοχή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα αυτή, και

— του οποίου η ποιότητα ή τα χαρακτηριστικά οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στο γεωγραφικό περιβάλλον, που περιλαμβάνει τους φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες, και του οποίου η παραγωγή, η μεταποίηση και η επεξεργασία λαμβάνουν χώρα στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή·

β) "γεωγραφική ένδειξη": το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου:

— που κατάγεται από την περιοχή αυτή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα αυτή, και

— του οποίου μια συγκεκριμένη ποιότητα, η φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό μπορούν να αποδοθούν στη γεωγραφική αυτή καταγωγή και του οποίου η παραγωγή ή/και η μεταποίηση ή/και η επεξεργασία πραγματοποιούνται στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή.»

27 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 2081/92 ορίζει ότι «για να δικαιούται προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ) ή προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης (ΠΓΕ) ένα γεωργικό προϊόν ή ένα τρόφιμο πρέπει να ανταποκρίνεται σε προδιαγραφές». Από την παράγραφο 2 της ίδιας διατάξεως προκύπτει ότι οι προδιαγραφές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, «τα στοιχεία που αποδεικνύουν το δεσμό με το γεωγραφικό περιβάλλον

ή με τη γεωγραφική καταγωγή κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α' ή β', κατά περίπτωση».

28 Βάσει του άρθρου 8 του κανονισμού, «οι ενδείξεις "ΠΟΠ", "ΠΓΕ" ή οι ισοδύναμες παραδοσιακές εθνικές ενδείξεις δεν μπορούν να αναγράφονται παρά μόνον στα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα που συμφωνούν με τον (...) κανονισμό».

29 Κατά το άρθρο 13, οι καταχωρισμένες από την Επιτροπή ονομασίες προστατεύονται, μεταξύ άλλων, από οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση μιας καταχωρισμένης ονομασίας για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώριση, εφόσον τα προϊόντα αυτά είναι παρεμφερή με τα προϊόντα που έχουν καταχωρισθεί με την ονομασία αυτή ή εφόσον η χρήση αυτή αποτελεί εκμετάλλευση της φήμης της προστατευόμενης ονομασίας.

30 Το άρθρο 13, παράγραφος 2, ορίζει ότι τα κράτη μέλη μπορούν ωστόσο, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να διατηρήσουν τα εθνικά μέτρα τα οποία επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση των εκφράσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, στοιχείο β', κατ' ανώτατο όριο για μια πενταετία μετά την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος κανονισμού.

31 Έτσι, από τον κανονισμό 2081/92 προκύπτει ότι η προστασία των ονομασιών προελεύσεως και των γεωγραφικών ενδείξεων προϋποθέτει καταχώριση, η οποία πραγματοποιείται μόνον εφόσον τα οικεία προϊόντα πληρούν τις προϋποθέσεις του κανονισμού, ιδίως δε αυτές που αφορούν την άμεση σχέση μεταξύ της ποιότητας ή των χαρακτηριστικών του προϊόντος για το οποίο ζητείται η άδεια και της συγκεκριμένης γεωγραφικής του καταγωγής.

32 Οι παρεμβαίνοντες στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία παρατηρούν ότι η επίμαχη στις κύριες δίκες εθνική κανονιστική ρύθμιση δεν εξαρτά τη χορήγηση της αδείας χρήσεως της ενδείξεως «montagne» από τέτοια σχέση και, ως εκ τούτου, οι ονομασίες τις οποίες προστατεύει δεν ανταποκρίνονται σε κανέναν από τους ορισμούς του άρθρου 2 του κανονισμού 2081/92.

33 Κατά την άποψη των κατηγορουμένων, από τα ανωτέρω συνάγεται ότι ο κανονισμός δεν επιτρέπει την εφαρμογή της επίμαχης κανονιστικής ρυθμίσεως. Συγκεκριμένα, οι κατηγορούμενοι φρονούν ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να διατηρούν σε ισχύ τη δυνατότητα να καλύπτονται ορισμένα προϊόντα από ένδειξη προελεύσεως μη δικαιολογούμενη από πλευράς του κανονισμού.

34 Αντιθέτως, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή φρονούν ότι, εφόσον ορισμένη κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες, εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 2081/92, δεν αντιβαίνει στον κανονισμό αυτό.

35 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες, η οποία καθορίζει τις προϋποθέσεις χρήσεως της ενδείξεως «montagne» για τα γεωργικά προϊόντα και τα είδη διατροφής, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι καλύπτει την ονομασία προελεύσεως ή γεωγραφική ένδειξη υπό την έννοια του κανονισμού 2081/92. Συγκεκριμένα, η ένδειξη «montagne» είναι εντελώς γενική και υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα, ενώ, κατά το άρθρο 2 του κανονισμού 2081/92, πρέπει να υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ της ποιότητας ή των χαρακτηριστικών του προϊόντος και της συγκεκριμένης γεωγραφικής καταγωγής του.

36 Γενικότερα, η ένδειξη «montagne» δεν συνιστά ούτε ένδειξη προελεύσεως, όπως η έννοια αυτή προσδιορίστηκε από το Δικαστήριο με τη νομολογία του επί των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης. Συγκεκριμένα, κατά τη νομολογία αυτή, σκοπός των ενδείξεων προελεύσεως είναι να πληροφορούν τον καταναλωτή για το γεγονός ότι το προϊόν που φέρει τη σχετική ένδειξη προέρχεται από καθορισμένο τόπο, μια καθορισμένη περιοχή ή μια συγκεκριμένη χώρα (απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 1992, C-3/91, Exportur, Συλλογή 1992, σ. I-5529, σκέψη 11).

37 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι, όπως επισήμαναν η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες, η οποία περιορίζεται στην παροχή γενικής προστασίας σε

ορισμένη ένδειξη, που φέρνει στον νου των καταναλωτών ιδιότητες συνδεόμενες αφηρημένα με την προέλευση των προϊόντων από ορεινές ζώνες, ουδόλως άπτεται του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 2081/92, ο οποίος δεν απαγορεύει τη διατήρησή της σε ισχύ.

38 Συναφώς, δεν έχει σημασία αν η επίμαχη εθνική κανονιστική ρύθμιση προστατεύει όχι μόνο τη γενική ένδειξη «montagne» αυτή καθεαυτή, αλλά και τις γεωγραφικές ενδείξεις συγκεκριμένων ορεινών ζωνών, όπως η ένδειξη «Monts de Lacaune».

39 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 30 των προτάσεών του, μολονότι η ένδειξη «Monts de Lacaune» δηλώνει συγκεκριμένη ορεινή ζώνη και, κατά συνέπεια, θα μπορούσε να καταχωριστεί βάσει του κανονισμού 2081/92, εφόσον τα χαρακτηριστικά του οικείου προϊόντος συνδέονται με τη ζώνη αυτή κατά τρόπο που πληροί τις προϋποθέσεις του κανονισμού, τέτοια σχέση δεν είναι αναγκαία για τη χορήγηση της αδείας χρήσεως της ονομασίας αυτής βάσει της επίμαχης εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως. Συγκεκριμένα, η εν λόγω ρύθμιση προστατεύει αυτού του είδους τις γεωγραφικές ενδείξεις μόνον καθόσον υποδηλώνουν «ορεινή προέλευση» και όχι καθόσον αναφέρονται σε συγκεκριμένες ορεινές ζώνες.

40 Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι ο κανονισμός 2081/92 δεν απαγορεύει την εφαρμογή εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως, όπως είναι η ρύθμιση του άρθρου 34 του νόμου 85-30 και του διατάγματος 88-194, η οποία καθορίζει τις προϋποθέσεις χρήσεως της ενδείξεως «montagne» για τα γεωργικά προϊόντα και τα είδη διατροφής.

Τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης

41 Όσον αφορά το δεύτερο τμήμα του ερωτήματος, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή παρατηρούν, καταρχάς, ότι τα πραγματικά περιστατικά των διαφορών στις κύριες δίκες περιορίζονται στην εθνική επικράτεια, δεδομένου ότι οι ποινικές διώξεις ασκήθηκαν κατά Γάλλων υπηκόων, και ότι αφορούν γαλλικά προϊόντα διατιθέμενα στην αγορά εντός γαλλικής επικρατείας. Συνεπώς, κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, οι ποινικές αυτές διώξεις δεν εμπίπτουν στα άρθρα 30 και 36, τα οποία αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών, και, ως εκ τούτου, παρέλκει η απάντηση στο ερώτημα περί του αν συμβιβάζεται με τις διατάξεις αυτές εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες.

42 Η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

43 Συγκεκριμένα, κατά παγία νομολογία (απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville, Συλλογή τόμος 1974, σ. 411, σκέψη 5), η απαγόρευση του άρθρου 30 της Συνθήκης αφορά κάθε εμπορική ρύθμιση των κρατών μελών που είναι ικανή να εμποδίσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοκοινοτικό εμπόριο.

44 Επομένως, μολονότι είναι αληθές ότι η εφαρμογή εθνικού μέτρου το οποίο πράγματι δεν έχει καμία σχέση με την εισαγωγή εμπορευμάτων δεν εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 30 της Συνθήκης (απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1982, 286/81, Oosthoek's Uitgeversmaatschappij, Συλλογή 1982, σ. 4575, σκέψη 9), ωστόσο, η διάταξη αυτή δεν μπορεί να μην έχει εφαρμογή απλώς και μόνο διότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση που έχει υποβληθεί στην κρίση του εθνικού δικαστηρίου, όλα τα στοιχεία περιορίζονται στο εσωτερικό ενός και μόνον κράτους μέλους.

45 Πράγματι, σε μια τέτοια κατάσταση, η εφαρμογή του εθνικού μέτρου μπορεί να έχει αποτελέσματα και στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων

μεταξύ κρατών μελών, ιδίως οσάκις το επίμαχο μέτρο ευνοεί τη διάθεση στην αγορά εμπορευμάτων εγχώριας καταγωγής, εις βάρος των εισαγομένων εμπορευμάτων. Υπό τέτοιες συνθήκες, η εφαρμογή του μέτρου αφ' εαυτής, έστω και αν περιορίζεται μόνο στους ημεδαπούς παραγωγούς, συνεπάγεται και διατηρεί σε ισχύ διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών εμπορευμάτων εμποδίζοντας, τουλάχιστον δυνάμει, το ενδοκοινοτικό εμπόριο.

46 Εν προκειμένω, η Γαλλική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι εθνικές αρχές δεν εφαρμόζουν την επίμαχη στις κύριες δίκες νομοθεσία στα εισαγόμενα από τα άλλα κράτη μέλη προϊόντα. Από την έναρξη ισχύος της νομοθεσίας αυτής το 1988, καμία ποινική δίωξη δεν ασκήθηκε για προϊόντα εισαχθέντα από κράτη μέλη και φέροντα την ένδειξη «montagne». Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση συνιστά πράγματι μέτρο αποτελέσματος ισοδυνάμου προς ποσοτικό περιορισμό, υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης. Ωστόσο, η Γαλλική Κυβέρνηση δέχεται ότι το γράμμα του άρθρου 34 του νόμου 85-30 δεν εξαιρεί ρητώς από το πεδίο εφαρμογής του τα εισαγόμενα από άλλα κράτη μέλη προϊόντα και ότι, κατά συνέπεια, μπορεί να υποτεθεί ότι η διάθεση στην αγορά εισαγομένων προϊόντων, τα οποία φέρουν ενδείξεις σχετικές με ορεινές περιοχές, θα θεωρηθεί ότι αντιβαίνει στην επίμαχη κανονιστική ρύθμιση, εφόσον δεν έχει ληφθεί η προς τούτο άδεια.

47 Η Γαλλική Κυβέρνηση προσθέτει ότι, καθόσον η εφαρμογή της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως μπορεί να αποτελεί εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, δικαιολογείται από λόγους που αφορούν την προστασία των καταναλωτών και τις θεμιτές εμπορικές συναλλαγές.

48 Δεδομένου ότι Γαλλική Κυβέρνηση δέχθηκε ότι η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση μπορεί να έχει εφαρμογή στα εισαγόμενα από άλλα κράτη μέλη προϊόντα, διαπιστώνεται καταρχάς ότι η ρύθμιση αυτή συνιστά εμπόδιο στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης.

49 Στη συνέχεια, επισημαίνεται ότι κανονιστικές ρυθμίσεις όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες συνιστά δυσμενή διάκριση εις βάρος των εισαγομένων από άλλα κράτη μέλη εμπορευμάτων, καθόσον επιφυλάσσει τη χρήση της ενδείξεως «montagne» μόνο για τα προϊόντα που παρασκευάζονται εντός της εθνικής επικρατείας κατόπιν επεξεργασίας εγχωρίων πρώτων υλών (βλ. υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 1978, 13/78, Eggers, Συλλογή τόμος 1978, σ. 605, σκέψη 25).

50 Πράγματι, από το άρθρο 2 του διατάγματος 88-194 και από τα άρθρα 3 έως 5 του νόμου 85-30 προκύπτει ότι, προκειμένου να επιτρέπεται η χρήση, σε σχέση με ορισμένο προϊόν, της ενδείξεως «montagne» ή γεωγραφικών ενδείξεων συγκεκριμένων ορεινών ζωνών, πρέπει η παραγωγή του προϊόντος αυτού, η ετοιμασία του, η παρασκευή του και η συσκευασία του να πραγματοποιούνται στις ορεινές ζώνες που βρίσκονται εντός της γαλλικής επικρατείας. Συνεπώς, είναι προφανές ότι, κατά την κανονιστική ρύθμιση, τα εισαγόμενα προϊόντα αποκλείεται να πληρούν τις προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η χορήγηση της αδείας χρήσεως της ενδείξεως «montagne».

51 Ομοίως, η χορήγηση της αδείας αυτής εξαρτάται, κατά το άρθρο 2 του διατάγματος 88-194, από τη χρήση, κατά την παρασκευή μεταποιημένων προϊόντων, πρώτων υλών προερχομένων από ορεινές ζώνες ευρισκόμενες εντός της γαλλικής επικρατείας. Συνεπώς, κατά το γράμμα της κανονιστικής ρυθμίσεως, τα εισαγόμενα προϊόντα δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται για την παρασκευή μεταποιημένων προϊόντων που φέρουν την ένδειξη «montagne».

52 Κατά πάγια νομολογία, μια τέτοια κανονιστική ρύθμιση, καθόσον εισάγει δυσμενή διάκριση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί παρά μόνον, ενδεχομένως, από έναν από τους λόγους του άρθρου 36 της Συνθήκης (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 17ης Ιουνίου 1981, 113/80, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, Συλλογή 1981, σ. 1625, σκέψεις 8 και 11).

53 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι κανένας από τους απαριθμούμενους στο άρθρο 36 λόγους δεν μπορεί να δικαιολογήσει την εξεταζόμενη κανονιστική ρύθμιση. Συγκεκριμένα, από τους λόγους αυτούς μπορεί να ληφθεί υπόψη μόνον η προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, δηλαδή, εν προκειμένω, η προστασία των ενδείξεων προελεύσεως. Από τη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει όμως ότι η ένδειξη «montagne», υπό τη μορφή που προστατεύεται από την επίμαχη εθνική κανονιστική ρύθμιση, δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί ως ένδειξη προελεύσεως.

54 Συνεπώς, στο δεύτερο τμήμα του υποβληθέντος ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης δεν επιτρέπει την εφαρμογή εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως, όπως είναι η ρύθμιση του άρθρου 34 του νόμου 85-30 και του διατάγματος 88-194, η οποία επιφυλάσσει τη χρήση της ενδείξεως «montagne» μόνο για τα παρασκευαζόμενα εντός της εθνικής επικρατείας προϊόντα, των οποίων η επεξεργασία γίνεται με βάση εγχώριες πρώτες ύλες.

55 Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος αν και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, υπό ποιες προϋποθέσεις θα μπορούσε να συμβιβάζεται προς τις επιταγές των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης εθνική κανονιστική ρύθμιση παρόμοια προς την υπό κρίση εθνική νομοθεσία, η οποία όμως δεν εισάγει διάκριση εις βάρος των εισαγομένων από άλλα κράτη μέλη προϊόντων.

Επί των δικαστικών εξόδων

56 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γαλλική, η Ελληνική και η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 1994 το γαλλικό Cour de cassation, αποφαίνεται:

1) **Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων, δεν απαγορεύει την εφαρμογή εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως, όπως είναι η ρύθμιση του άρθρου 34 του νόμου 85-30, της 9ης Ιανουαρίου 1985, και του διατάγματος 88-194, της 26ης Φεβρουαρίου 1988, η οποία καθορίζει τις προϋποθέσεις χρήσεως της ενδείξεως «montagne» για τα γεωργικά προϊόντα και τα είδη διατροφής.**

2) **Το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ δεν επιτρέπει την εφαρμογή εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως, όπως είναι η ρύθμιση του άρθρου 34 του νόμου 85-30 και του διατάγματος 88-194, η οποία επιφυλάσσει τη χρήση της ενδείξεως «montagne» μόνον για τα παρασκευαζόμενα εντός της εθνικής επικρατείας προϊόντα, των οποίων η επεξεργασία γίνεται βάσει εγχωρίων πρώτων υλών.**

Moitinho de Almeida Gulmann Edward

Puissochet Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Μαΐου 1997.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida